

законодательство, а также проводя работу по защите прав потребителей. Помимо этого, он должен проводить информационную политику, контролируя все информационные порталы с целью снижения различий и несоответствий в предоставляемой финансовой информации, а также упрощать предоставляемые материалы для увеличения доступности всем слоям населения.

Список использованных источников:

1. Ризаев И. И. Проблемы либерализации общества в контексте глобализации // *Онтологические и социокультурные основания альтернативного проекта глобализации*. Екатеринбург, 2021. С. 254–257.
2. Муминова З. О. Профессиональная подготовка личности: оздоровление и духовное воспитание // *Система менеджмента качества в вузе: здоровье, образованность, конкурентоспособность*. Челябинск, 2021. С. 264–268.
3. Сафаров А. И. Этапы самоорганизации социальной системы // *В поисках социальной истины*. Иркутск, 2021. С. 237–242.
4. Ганиев К. Конструктивные и деструктивные аспекты либерализации социальной системы: философский подход // *Вестник Прикамского социального института*. 2021. №. 2 (89). С. 156–162.
5. *Financial Literacy Around the World*/ <https://howmuch.net/articles/financial-literacy-around-the-world>

СОЛИҚ ҚОНУНЧИЛИГИ ВА ҚОНУНЧИЛИККА РИОЯ ҚИЛИШ СОҲАСИДА ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАР ТАЖРИБАСИ

Очилов Адҳам Музаффарович

*Тошкент давлат иқтисодиёт университети ҳузуридаги
«Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришнинг илмий асослари
ва муаммолари» илмий-тадқиқот маркази мустақил изланувчиси*

Сўнгги йилларда солиққа риоя қилиш масаласи фискал барқарорлик, иқтисодий ривожланиш ва ижтимоий тенгликка таъсири туфайли тобора кўпроқ эътиборни тортмоқда. Дунё бўйлаб ҳукуматлар турли стратегиялар, жумладан, мажбурлов чораларидан тортиб солиқ тўловчиларни ўқитиш ташаббусларигача солиқ қонунчилигини оширишга интилади. Бундай саъй-ҳаракатларга қарамай, солиқ тўлашдан бўйин товлаш ва қонун ҳужжатларига риоя қилмаслик ҳолатлари сақланиб қолмоқда, бу эса даромадларнинг сезиларли даражада йўқотилишига ва солиқ тизимининг яхлитлигига путур етказмоқда.

Солиқ қонунчилиги ва қонунчиликка риоя қилиш соҳасида бошқа мамлакатлардан олинган сабоқларни таҳлил қилиш қимматли фикрларни тақдим этиши мумкин. Ўзбекистон бошқа халқлар тажрибасидан сабоқ олиши мумкин бўлган асосий сабоқлар 1-жадвалда келтирилган:

1-жадвал

Солиқ қонунчилиги ва қонунчиликка риоя қилиш соҳасида
хорижий мамлакатлар тажрибаси¹⁵³

Механизми	Мамлакат тажрибаси	Қўллаш таклифи
Мослаштирилган ижро стратегиялари	Норвегия ва Швеция каби давлатлар таваккалчиликка асосланган ёндашувларни солиқ тўловчиларни ўқитиш ва қўллаб-қувватлаш билан уйғунлаштирадиган мослаштирилган ижро стратегияларини муваффақиятли амалга оширди.	Ўзбекистон ушбу мамлакатлардан талабларга жавоб берадиган солиқ тўловчиларга ёрдам кўрсатиш билан бирга ресурсларни юқори хавфга эга бўлган солиқ тўловчиларга йўналтирувчи мақсадли мажбурий ёндашувни қўллаш орқали ўрганиши мумкин.
Технологиядан фойдаланиш	Эстония ва Сингапур каби давлатлар солиқ маъмуриятчилиги жараёнларини соддалаштириш ва қонунчиликка риоя қилишни кучайтириш учун технологиялардан, жумладан рақамли платформалар ва маълумотлар таҳлилидан фойдаланганлар.	Ўзбекистон солиқ йиғишни яхшилаш, солиқ юкларни камайтириш ва солиқ тўлашдан бўйин товлаш имкониятларини минималлаштириш учун технологияга асосланган ечимларни қабул қилишни ўрганиши мумкин.
Шаффофлик ва жавобгарлик	Янги Зеландия ва Дания каби давлатлар солиқ маъмуриятчилигида шаффофлик ва ҳисобдорликни биринчи ўринга қўйиб, солиқ тўловчилар ўртасида ишонч ва риоя қилишни кучайтирдилар.	Ўзбекистон солиқ сиёсати ва тартиб-қоидаларининг шаффофлигини таъминлаш, аҳолининг солиқ тизимига ишончини ошириш ва солиқ органларининг ўз ҳаракатлари учун жавобгарлигини оширишдан фойда кўриши мумкин.
Манфаатдор томонлар билан ҳамкорлик	Австралия ва Канада солиққа риоя қилишни рағбатлантиришда солиқ органлари, бизнес ва фуқаролик жамияти ўртасидаги ҳамкорлик муҳимлигини кўрсатди.	Ўзбекистон асосий манфаатдор томонлар, жумладан, бизнес, профессионал уюшмалар ва нодавлат ташкилотлар билан ҳамкорликни ривожлантириш орқали қонунчиликка риоя қилиш бўйича саъй-ҳаракатларни кучайтириши мумкин.

¹⁵³ Муаллиф томонидан шакллантирилган

<p align="center">Солиқ тизимларини соддалаштириш</p>	<p>Янги Зеландия ва Бирлашган Қироллик каби мамлакатлар солиқ тизимини соддалаштирди, солиқ тўловчиларнинг мажбуриятларини бажариш юкини камайтирди.</p>	<p>Ўзбекистон солиқ тўловчилар, хусусан, кичик ва ўрта корхоналар учун риюя қилишни осонлаштириш мақсадида солиқ қонунчилиги ва меъёрларини соддалаштириш масаласини кўриб чиқиши мумкин.</p>
<p align="center">Ихтиёрий риюя қилишни рағбатлантириш</p>	<p>Япония ва Қўшма Штатлар каби давлатлар солиқ тўловчиларни ўқитиш ва тушунтириш дастурларига ихтиёрий риюя қилишни рағбатлантириш ва солиқ тўлашдан бўйин товлашнинг олдини олиш учун сармоя киритдилар.</p>	<p>Ўзбекистон солиқ тўловчилар ўртасида солиқ мажбуриятлари, ҳуқуқлар ва имтиёзлар тўғрисида хабардорликни ошириш, солиқ тўловчилар ўртасида ихтиёрий риюя қилишни рағбатлантириш мақсадида солиқ тўловчилар учун кенг қамровли таълим кампанияларини ишлаб чиқиши мумкин.</p>
<p align="center">Самарали ижро ва олдини олиш</p>	<p>Германия ва Швецария каби давлатлар солиқ тўлашдан бўйин товлаш ва қонун ҳужжатларига риюя қилмасликка қарши курашиш учун самарали мажбурлов чоралари ва олдини олиш стратегияларига урғу берди.</p>	<p>Ўзбекистон солиқ тўлашдан бўйин товлашнинг олдини олиш ва солиқ қонунчилигига риюя этилишини таъминлаш мақсадида ўзининг ижро салоҳиятини кучайтириши ва тўхтатувчи жазо чораларини қўллаши мумкин.</p>

1-жадвалга асосланадиган бўлсак, бошқа мамлакатлардан олинган сабоқларни ўрганиш ва мослаштириш орқали Ўзбекистон солиққа тортиш ва қонунчиликка риюя қилиш бўйича саъй-ҳаракатларини кучайтириши, даромадларни йиғишни яхшилаши, иқтисодий ўсиш ва тараққиётга хизмат қилувчи адолатли ва шаффоф солиқ тизимини рағбатлантириши мумкин.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, Ўзбекистонда солиқ қонунчилигини таъминлаш ва қонун ҳужжатларига риюя қилишни рағбатлантиришга мақсадли ва мослаштирилган ёндашувлар зарур. Минтақавий номуносибликларни бартараф этиш, ҳуқуқни муҳофаза қилиш бўйича ҳаракатларни мақсадли йўлга қўйиш ва ҳамкорликни ривожлантириш орқали солиққа риюя қилиш ва даромадларни йиғишни кучайтириши мумкин, натижа мамлакатнинг иқтисодий ривожланиши ва фискал барқарорлигига ҳисса қўшади.